

Študentska organizacija Univerze v Ljubljani
Pivovarniška ulica 6
1000 Ljubljana

Ljubljana, 8. december 2025

Univerza v Ljubljani
Kongresni trg 12
1000 Ljubljana

Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije
Masarykova cesta 16
1000 Ljubljana

POZIV ŠOU V LJUBLJANI K ZMANJŠANJU IN ODPRAVI NEUPRAVIČENIH ŠTUDIJSKIH STROŠKOV IN PRISPEVKOV

Spoštovani,

v Študentski organizaciji Univerze v Ljubljani želimo izpostaviti eno najpomembnejših, vendar pogosto spregledanih težav visokega šolstva: obvezna finančna bremena, ki jih morajo študentke in študenti poravnati kljub temu, da je visokošolski študij v Sloveniji za redne študente formalno brezplačen. V zadnjih letih se ta razkorak med zakonsko obljubo in dejansko študijsko izkušnjo samo še pogloblja. V Študentski organizaciji Univerze v Ljubljani si prizadevamo za zmanjšanje finančnih bremen študentov in za zagotavljanje transparentnega ter pravičnega študija. Nedavna dognanja kažejo, da študentke in študenti Univerze v Ljubljani med študijem pogosto plačujejo dodatne stroške, ki jih dojemajo kot neupravičene – po raziskavi ŠOU v Ljubljani je v študijskem letu 2023/24 kar 68 % študentov navajalo takšne stroške. To kaže na sistemski problem v visokem šolstvu, kjer formalno brezplačen študij de facto postaja plačljiv. S tem dopisom pozivamo Univerzo v Ljubljani in Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije, da nujno ukrepata za zmanjšanje in odpravo neupravičenih študijskih stroškov in prispevkov, ter vzpostavita preglednejši, pravičnejši in bolj transparentni sistem.

Čeprav šolnine rednim študentom ni treba plačevati, to ne pomeni, da je študij brezplačen. Izdatki se pojavljajo v dveh oblikah. Prva so prispevki, ki jih Univerza v Ljubljani enotno določa in zaračunava vsem študentom, kot so prispevek za pravice uporabe IKT opreme, letna članarina univerzitetnih knjižnic in pristojbina za izdajo dokumentov. Druga skupina pa so stroški, ki jih oblikujejo in določajo posamezne članice in pogosto niso znani vnaprej in določeni brez ustrezne podlage. Za študente pa je razlika med obema kategorijama navsezadnje manj bistvena od skupnega učinka: obvezna plačila so postala sestavni del študija, kar je v nasprotju z načelom brezplačnega visokega šolstva.

Omenjena problematika se je še posebej razgalila na okrogli mizi »Neupravičeni stroški študija«, ki jo je ŠOU v Ljubljani pripravil 20. novembra 2025 na Pravni fakulteti UL. Razprava je nedvomno pokazala, da številni obvezni stroški in prispevki nimajo ustrezne pravne podlage, niso enotno določeni in pogosto niso dovolj transparentno utemeljeni. Študentje tako nimamo jasnih informacij o tem, zakaj je določen strošek oziroma prispevek potreben, od kod izhaja njegova višina in ali res odraža dejanske stroške študijskega procesa. Udeleženci okrogle mize so izpostavili več skupnih problemov: pomanjkanje jasnih meril pri določanju stroškov, odsotnost nadzora nad namensko porabo zbranih sredstev, velike razlike med članicami in dejstvo, da se študenti z obveznimi stroški in prispevki pogosto seznanijo šele takrat, ko jih morajo plačati.

Že bežen pregled veljavnih cenikov UL pokaže, da imajo študenti različnih članic različne vrste in višine prispevkov. Pravilnik UL in podzakonski akti sicer opredeljujejo nekatere vrste prispevkov, vendar kategorija "drugi prispevki, ki jih določijo članice" pušča širok prostor za različne prakse. Posledično podobne storitve na različnih fakultetah niso poenotene – nekatere članice denimo zaračunavajo prispevek za slavnostno podelitev diplome, in to v različnih zneskih (npr. 10 € na večini članic, 15 € na Fakulteti za šport, na Pedagoški fakulteti pa celo 28 €), medtem ko druge članice te pristojbine sploh nimajo. Prav tako nekateri zaračunavajo prispevek za obveščanje študentov preko SMS – praviloma kot izbirno opcijo 5 €, vendar na Pravni fakulteti 6 € – ali pa recimo prispevek za tutorstvo (na eni članici ga najdemo, na drugi ne). Še bolj izstopajo posebni prispevki, ki jih uvede le posamezna članica: Ekonomska fakulteta in Fakulteta za farmacijo sta v cenik vključili kar 180 € prispevka za kritje stroškov odpovedi študentske izmenjave iz neupravičenih razlogov, česar pri drugih članicah ni zaznati.

Naj dodamo, da na primer študent prvega letnika na Medicinski fakulteti UL mora ob vpisu poleg splošnih prispevkov plačati 32,90 € za IKT in knjižnico, v nadaljevanju študija pa tudi 25 € letno za delovna oblačila (npr. plašč za vaje v kliničnem okolju) ter – v primeru študentov Dentalne medicine – še 100 € letno za zobozdravniški material v kliničnih letnikih. To pomeni, da študent Dentalne medicine skozi celoten 6-letni program skupno plača 150 € za obvezna delovna oblačila in 400 € za material, kar je poleg ostalih stroškov študija že skoraj 550 € dodatnih obveznih prispevkov. Tudi v drugih programih najdemo visoke prispevke: študenti Geologije na Naravoslovno-tehniški fakulteti imajo npr. predviden prispevek za terenske in laboratorijske vaje v znesku do 220 € na letnik že na 1. in 2. stopnji, v magistrskem programu pa celo do 350 € na letnik. Ti zneski naj bi pokrili stroške izvedbe terena (prevoz, oprema, ekskurzije), a za študente predstavljajo znatno finančno breme, posebej če niso vnaprej jasno predstavljeni in utemeljeni.

Takšne razlike kažejo na pomanjkanje centralnega nadzora in enotnih meril pri uvajanju prispevkov, ki de facto postanejo neupravičeni stroški.

Poleg navedenega menimo, da bi bilo smiselno izpostaviti tudi stroškovni vidik večkratnega pristopa k izpitu. Za 4. in 5. pristop so namreč predvidena precej visoka plačila, katerih višina se je v zadnjih letih občutno povečala. Po dostopnih podatkih se na nekaterih visokošolskih ustanovah, denimo na Ekonomski fakulteti, strošek dodatnega pristopa trenutno giblje nad 200 EUR, kar za študente predstavlja izrazit finančni pritisk. Takšna cenovna politika nesorazmerno obremenjuje predvsem tiste študente, ki se z objektivnimi težavami srečujejo že pri samem opravljanju izpitnih obveznosti.

Dodatno je na omenjeni okrogli mizi odmevalo, da za številne obvezne prispevke manjkajo mehanizmi presoje njihove upravičenosti. Čeprav pravilnik UL formalno zahteva, da mora članica pred izvedbo pripraviti kalkulacijo dejanskih stroškov za prispevek in da ti ne smejo

vključevati stroškov dela visokošolskih učiteljev, se študenti sprašujemo, ali se ti izračuni sploh izvajajo in preverjajo. Trenutno ni neodvisnega nadzora ali evalvacije, ki bi potrdila, da so zbrani prispevki porabljeni namensko in da višina ustreza dejanskim materialnim stroškom. Prav tako je predpisano, da mora vsako uvedbo novega prispevka ali povišanje odobriti študentski svet članice, a v praksi študentski predstavniki pogosto niso vključeni v zgodnjo fazo odločanja ali pa nimajo na voljo vseh podatkov, da bi lahko podali informirano soglasje. Manjka tudi transparentnost do širše študentske javnosti – ceniki prispevkov so sicer objavljeni, vendar študenti pogosto niso vnaprej jasno obveščeni, kakšen znesek plačujejo in za kaj točno bo porabljen. Številni obvezni prispevki so vplačani v skupne blagajne fakultet brez jasnega poročila, ali so bili namensko porabljeni (npr. ali je prispevek za material dejansko šel v nakup materiala, ki ga študent uporablja). Takšna netransparentnost spodkopava zaupanje študentov v upravičenost teh dajatev.

Četudi so nekateri prispevki formalno utemeljeni ali transparentni, ostaja ključno vprašanje: ali bi morali študenti sploh plačevati za tiste elemente študijskega procesa, brez katerih izvedba programa ni mogoča? Odgovor je nedvoumen – ne. Vaje, laboratorijski material, zaščitna oblačila, delovni material, terenske ekskurzije, dostop do knjižničnega gradiva in osnovna informacijska infrastruktura so nujni sestavni deli študija. To ni dodatna ponudba, temveč temeljna infrastruktura, ki omogoča normalno izvajanje akreditiranega programa. Takšni elementi ne smejo biti dodatno zaračunani študentom.

Če je fakulteta v postopku akreditacije programa potrdila, da bo določeno aktivnost izvajala - torej da bo študent lahko opravil laboratorij, terensko delo ali klinične vaje -, potem je odgovornost visokošolske institucije in države, da to izvedbo tudi financirata. V preteklosti se je prepogosto dogajalo, da so študenti plačevali del materiala, ki bi ga morale zagotoviti institucije, ali doplačevali za ekskurzije, ki so obvezni del predmeta. Še bolj zaskrbljujoče je, da se takšne prakse pojavljajo tudi tam, kjer obstajajo namenska sredstva - bodisi državna, evropska ali institucionalna.

V ŠOU smo prepričani, da je čas, da Univerza v Ljubljani in ministrstvo naredijo jasno mejo med tem, kar sme biti predmet prispevkov ali stroškov, in tem, kar mora biti za študente brezplačno. Naše stališče je preprosto: vse, kar je obvezni del študijskega procesa, mora biti za študente brezplačno. Ne glede na to, ali je to urejeno kot prispevek v enotnem ceniku ali kot strošek posamezne fakultete. Če je obvezno za študij, potem mora biti financirano iz javnih ali institucionalnih sredstev - ne iz študentskih žepov

V tem okviru poziva predlagamo sprejetje več nujnih ukrepov:

- **Vzpostavitev sistema/registra vseh prispevkov in stroškov po programih in članicah. Študenti in širša javnost morajo imeti jasen vpogled v to, kateri zneski se zaračunavajo, na kateri podlagi, za kakšen namen in kako se sredstva porabijo. Tako bo mogoče prvič oceniti dejanski finančni obseg, ki ga študenti pokrivajo iz lastnega žepa.**
- **Odprava obračunavanja neupravičenih stroškov študija – potreben je strikten pregled vseh stroškov; ovrednotiti se mora, kateri so upravičeni in kateri ne – glede na zakonsko podlago in vse pravilnike UL.**
- **V ŠOU v Ljubljani smo pripravljeni v celoti sodelovati pri oblikovanju teh rešitev. Naša današnja zahteva je preprosta, a ključnega pomena: študij na Univerzi v Ljubljani mora biti dejansko brezplačen v vseh njegovih obveznih delih. Vsaka obvezna aktivnost, ki je nujna za dokončanje predmeta ali programa, mora biti študentom**

zagotovljena brez dodatnega plačila. Vse finančne obremenitve, ki izvirajo iz institucionalno potrebnih pogojev za izvedbo študija, morajo biti v celoti pokrite iz javnih ali drugih institucionalnih virov. Večino tega že financira država – preostanek pa mora postati predmet odgovornega načrtovanja in ne dodatnega obremenjevanja študentov.

Verjamemo, da lahko Univerza v Ljubljani z odločnimi koraki in v sodelovanju z ministrstvom vzpostavi primer dobre prakse v slovenskem visokem šolstvu. S tem lahko Slovenija ponovno potrdi svojo zavezanost javno dostopnemu in pravičnemu izobraževanju, ki ne pozna skritih stroškov in ne postavlja finančnih ovir pred ambicije svojih študentov.

Študentska organizacija Univerze v Ljubljani